

3. *Караченцев К.* Тенденции развития мирового рынка финансовых услуг / К. Караченцев // *Банковский вестник.* — 2008. — № 31. — С. 22—27.

4. *Sharing deal insight : European Financial Services M&A news and views* [Electronic resource] — 2012. — Mode of access: http://www.pwc.com/en_GX/gx/financial-services/mergers-acquisitions-reports/pdf/pwc-sharing-deal-insight-feb-2012.pdf

5. *Хмыз О.В.* Роль институциональных инвесторов в меняющейся мировой финансовой архитектуре [Электронный ресурс] / О. В. Хмыз // *Вестник МГИМО-Университет.* — 2010. — № 6. — Режим доступа: http://www.vestnik.mgimo.ru/filesserver/15/28_khmuz.pdf.

6. *Страховий і перестраховий ринки в епоху глобалізації : монографія [Текст] / О. В. Козьменко.* — Суми, 2011. — 388 с.

7. *Convergence of Insurance and Capital Markets* [Electronic resource] — 2008. — Mode of access: http://www3.weforum.org/docs/WEF_InsuranceCapitalMarketsConvergence_Report_2008.pdf.

8. *Convergence Report* [Electronic resource] — 2008. - Mode of access: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication12574_en.pdf

Статтю подано до редакції 08.10.2012 р.

УДК: 368.86

Леонов Є.О., аспірант кафедри страхування,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»,
начальник відділу андеррайтингу АВТОКАСКО
ПАТ «СК «Українська страхова група»

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ ЗМІЦНЕННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ ЦЕНТРАЛІЗОВАНИХ СТРАХОВИХ РЕЗЕРВНИХ ФОНДІВ МТСБУ

АНОТАЦІЯ. У статті досліджено основні стратегічні напрямки покращення ресурсного наповнення централізованих страхових резервних фондів Моторного (транспортного) страхового бюро України (МТСБУ) з метою забезпечення збалансованості консолідованих ресурсів з фінансовими зобов'язаннями страховиків за укладеними договорами страхування та гарантійним навантаженням МТСБУ.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: централізовані страхові резервні фонди МТСБУ, ОСЦПВВНТЗ, нова система фінансових взаємовідносин між страховиками-повними членами МТСБУ.

АННОТАЦИЯ. В статье исследованы основные стратегические направления улучшения ресурсного наполнения централизованных страховых резервных фондов МТСБУ с целью обеспечения

сбалансированности консолидированных ресурсов с финансовыми обязательствами страховщиков по заключенным договорам страхования и гарантийной нагрузкой МТСБУ.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: централизованные страховые резервные фонды МТСБУ, ОСАГО, новая система финансовых взаимоотношений между страховщиками-полными членами МТСБУ.

ANNOTATION. The main strategic directions of improving resource filling centralized insurance reserve funds MTIBU in order to ensure a balance of consolidated resources with financial liabilities of insurers under insurance contracts and guarantee load MTIBU are investigated in this article.

KEY WORDS: centralized insurance reserve funds MTIBU, CMTPL, a new system of financial relationships between insurers-full MTIBU members.

Постановка проблеми. Централізовані страхові резервні фонди МТСБУ як саморегульованого об'єднання страховиків, які мають право на провадження обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (надалі — ОСЦПВВНТЗ), є спеціальним інструментом консолідованої фінансової складової забезпечення соціального захисту страхувальників і потерпілих за наслідками дорожньо-транспортних пригод.

Погіршення ресурсного їх стану — найперший з провісників прояву негараздів у функціонуванні ринку ОСЦПВВНТЗ, вимагає невідкладного втручання в ситуацію, прийняття адекватних заходів як з боку органів управління МТСБУ, так і, в окремих випадках, Уповноваженого органу, законодавця.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Незважаючи на теоретичну актуальність та практичну значимість, означена тема не знаходить належного висвітлення в наукових працях, у публікаціях фахівців-практиків з проблем страхування. Причиною тому є, зазвичай, наявність певного табу на інформацію щодо функціонування фондів МТСБУ. Крім того, розбудова ефективної системи фінансового забезпечення надання послуг за внутрішніми та міжнародними договорами страхування тісно пов'язана з рядом інших питань, що стосуються особливостей сучасного етапу провадження означеного виду страхування.

Постановка завдання. Метою дослідження є формування бачення стратегічних шляхів і цілей ресурсного наповнення централізованих страхових резервних фондів МТСБУ з метою забезпечення збалансованості консолідованих ресурсів з фінансовими

зобов'язаннями страховиків за укладеними договорами страхування та гарантійним навантаженням МТСБУ і, як наслідок, забезпечення якості надання страхових послуг з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.

Об'єктом дослідження є ОСЦПВВНТЗ як особливий сегмент перерозподілу грошових коштів страхувальників задля забезпечення ефективного захисту порушених їх майнових інтересів, інших учасників дорожнього руху.

Предметом дослідження є ресурсне наповнення централізованих страхових резервних фондів МТСБУ адекватне фінансовим зобов'язанням страховиків-членів МТСБУ за укладеними договорами страхування та Бюро як гаранта в сфері ОСЦПВВНТЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Характер наповнення та управління коштами централізованих страхових резервних фондів відзеркалюють сучасну специфіку розвитку ринку обов'язкового страхування автоцивільної відповідальності в цілому, страхового портфелю членів Бюро, структури та якості їх активів, стан їх фінансових зобов'язань за договорами страхування, наявність або ж відсутність у страховиків можливостей для здійснення тіншових операцій на ринку автоцивільної відповідальності тощо.

Нинішня проблема невідповідності обсягів коштів централізованих страхових резервних фондів МТСБУ із зобов'язаннями страховиків-членів і гарантійними повноваженнями Бюро ускладнюється проявами ряду негативних тенденцій і ризиків у провадженні ОСЦПВВНТЗ, а саме:

— недостатністю активів членів Бюро — фінансовий стан близько 30 % членів МТСБУ викликає серйозне занепокоєння, у «стійкій» групі знаходиться лише близько 20 % членів Бюро, 49 % — мають задовільний фінансовий стан [1];

— катастрофічно низькою у переважній більшості страховиків виявилася якість врегулювання вимог потерпілих (за даними ЦБД МТСБУ у 2012 р. лише 44 % членів Бюро до 90 днів врегулювали заявлені збитки і повністю сплачували відшкодування потерпілим, решта страховиків «затягували» цей процес до 150 днів і більше, а то і взагалі відмовляли у виплаті);

— майже 90 % членів Бюро протиправно застосовують знижки (до 50 %), високі агентські винагороди (у межах 25—55 % від страхової премії), у результаті чого за різними експертними оцінками щорічно страховиками МТСБУ недоотримується щонайменше 350 млн грн, і як наслідок, — зростання недокапіталізації.

Враховуючи «важкість» ризиків за договорами міжнародного страхування (у багатьох країнах-членах міжнародної системи автострахування «Зелена картка» встановлені безлімітні розміри страхового відшкодування), саме означені вище тенденції виявилися загрозливими для провадження цього сегменту обов'язкового страхування автоцивільної відповідальності. За таких обставин гарантійний тягар МТСБУ став неспівставним з наявними фінансовими ресурсами як членів МТСБУ, так і централізованого резервного фонду страхових гарантій. Яскравим свідченням тому є, зокрема, наслідки за результатами втрати в кінці 2011 року та на початку поточного року членства в МТСБУ двома страховиками, які мали право на укладення договорів міжнародного страхування. Непередбачені обов'язки ринку склали майже 40 млн грн і були покриті за рахунок фонду страхових гарантій. За попередніми розрахунками найближчим часом додатково знадобиться ще майже 60 млн грн. В умовах солідарної відповідальності страховиків-повних членів МТСБУ компенсація таких витрат, доформування ресурсів фонду страхових гарантій ляже рівними частками на плечі решти тринадцяти страховиків-повних членів [2].

Ось чому невідкладність запровадження нової системи фінансових взаємовідносин між страховиками-повними членами МТСБУ, мета якої полягає в досягненні максимально адекватного фінансового забезпечення провадження цього виду страхування на фоні прояву загроз посилення фінансової неплатоспроможності ряду страховиків-повних членів МТСБУ, приймає особливу значимість і гостроту.

Нова система таких взаємовідносин має бути побудована на органічній взаємодоповненості, перенесеного на терни українського страхового ринку певного досвіду деяких країн-членів міжнародної системи автострахування «Зелена картка» у вирішенні подібних проблем, та особливостей страхового, фінансового законодавства України, традицій, ментальності, досвіду українського страхового ринку.

Нова система фінансових взаємовідносин між страховиками-повними членами МТСБУ має базуватися на декількох важливих засадах, без яких її існування втрачає будь-який сенс. Насамперед, йдеться про обов'язковість: додаткових відрахувань кожним страховиком частини (щонайменше 45 %) страхових платежів за кожним укладеним договором міжнародного страхування на рахунок відповідного страховика, відкритого МТСБУ в банку з найвищим рейтингом надійності; пропорційного наповнення страховиками коштів у разі їх недостатності для виконання фінансо-

вих зобов'язань страховиків-учасників такої системи взаємовідносин та покриття зобов'язань за програмами перерахування. Це стосується усіх страховиків-повних членів МТСБУ.

На думку фахівців та експертів МТСБУ, серед основних складових означеної вище системи фінансових взаємовідносин має стати взаємне перестраховування ризиків (рівними частками) до 500 тис. євро за укладеними договорами міжнародного страхування з базою перестраховування — «policy year». Для таких цілей можуть одночасно використовуватися перестраховальні програми у складі створеного пулу та індивідуальні материнські програми членів Бюро з іноземним капіталом. Перестраховування відповідальності понад 500 тис. євро забезпечуватиметься за єдиною програмою для всіх страховиків-повних членів МТСБУ, яка організовується за участю МТСБУ. Таким чином, страхові виплати та сплата перестрахових премій за такими програмами перестраховування, в т.ч. понад 500 тис. євро, здійснюватиметься МТСБУ централізовано за рахунок додаткових внесків до централізованого страхового резервного фонду страхових гарантій. У разі нестачі коштів на страхові (перестрахові) виплати страховики-повні члени мають до внести додаткові кошти.

Перехід до нової системи фінансових взаємовідносин гарантуватиме безпеку додатково сформованих фінансових резервів страховиків, ефективне їх адміністрування та використання.

Впровадження нової системи фінансових взаємовідносин здійснюватиметься в два етапи. На першому — адаптивному етапі (строк якого має складати щонайменше один рік) необхідно відпрацювати складові системи, проаналізувати та внести в них відповідні корективи і доповнення. На наступному етапі — забезпечити комплексне технологічне функціонування системи для досягнення очікуваних результатів.

Маржинальний прибуток, у визначеному страховиками порядку, за фінансовими підсумками кожного календарного року, повертається всім (без виключення) страховикам (не частіше, ніж 1 раз на рік). Він може також бути використаний для поповнення (нарощення) обов'язкового гарантійного внеску страховиків до централізованого фонду страхових гарантій МТСБУ (в якості додаткового резерву страховика).

Оператором усіх процесів виступатиме МТСБУ як єдине об'єднання страховиків — гарант за їх зобов'язаннями в міжнародній системі автостраховування «Зелена картка». МТСБУ:

➤ організовуватиме, обліковуватиме та оплачуватиме єдину для всіх страховиків-повних членів МТСБУ програму перестраховування відповідальності понад 500 тис. євро;

➤ організуватиме, обліковуватиме та здійснюватиме всі операції перестраховування відповідальності до 500 тис. євро (для учасників перестрахового пулу);

➤ централізовано здійснюватиме врегулювання страхових випадків за всіма договорами міжнародного страхування, які почали діяти після введення нової системи фінансових взаємовідносин;

➤ готуватиме звітність за операціями за договорами міжнародного страхування для кожного із страховиків-повних членів МТСБУ;

➤ контролюватиме достатність сплачених додаткових гарантійних внесків для виконання зобов'язань страховиків, розраховуватиме та організовуватиме доплату або ж повернення надлишково сплачених додаткових гарантійних внесків.

Одночасно страховикам-повним членам МТСБУ, які укладають внутрішні та міжнародні договори страхування необхідно протягом найближчих двох років подвоїти (з 500 тис. до 1 млн євро в гривневому еквіваленті) відповідно до вимог чинного законодавства розмір гарантійного внеску до фонду страхових гарантій та п'ятикратно (з 100 тис. до 500 тис. євро в гривневому еквіваленті) збільшити розмір гарантійного внеску до фонду захисту потерпілих. Асоційовані члени МТСБУ зобов'язані відповідно до законодавства п'ятикратно збільшити гарантійний внесок до фонду захисту потерпілих [3]. Для багатьох страховиків на тлі фінансових проблем це стане досить серйозним випробуванням, вимагатиме від них кардинального перегляду бізнес-процесів, приведення їх у відповідність з нормативно-правовими актами, з нормами сучасної страхової культури та етики.

Зміцнення ресурсної бази централізованого фонду страхових гарантій МТСБУ відбудеться також за рахунок значного збільшення з 3 до 10 % розміру гарантійних відрахувань від страхової премії за кожним укладеним договором міжнародного страхування [2].

Достатність коштів у страховиків для виконання власних фінансових зобов'язань за укладеними договорами страхування, наповнення централізованих страхових резервних фондів залежатиме насамперед від:

✓ беззастережного дотримання страховиками-членами базових засад тарифної політики за внутрішніми та міжнародними договорами страхування;

✓ оптимізації витрат на адміністрування означеного виду страхування;

- ✓ ліквідації будь-яких можливостей існування тіньових каналів обігу грошових коштів як частини недоотриманої ними страхової премії за укладеними договорами страхування;
- ✓ усунення передумов для застосування страховиками необґрунтованих знижок і комісійної винагороди посередникам при укладенні договорів страхування;
- ✓ відмови від некоректного обґрунтування цінових пропозицій при тендерних закупівлях послуг з означеного виду страхування.

Висновки з проведеного дослідження. Побудова нової системи фінансових взаємовідносин зачіпає одну із важливих проблем життєдіяльності страховиків — членів МТСБУ — забезпечення ризиків, пов'язаних не лише із посиленням централізації власних ресурсів страховиків і віддаленістю їх від управління ними, а і можливістю, за певних непередбачених умов, їх фактичної втрати. Плинність національного законодавства, політична та економічна нестабільність є реальними тому причинами. Саме пошук всіх можливих механізмів, які б дозволили уникнути подібних ризиків, є єдиним кроком у напрямку досягнення консенсусу зацікавлених сторін та запровадження бажаної системи фінансових взаємовідносин.

Саме побудова нової системи фінансових взаємовідносин, насамперед між повними членами МТСБУ дозволила б:

- мінімізувати ризики, пов'язані з невиконанням фінансових зобов'язань повними членами Бюро за договорами міжнародного страхування;
- оптимізувати витрати на адміністрування процесу врегулювання страхових випадків за українськими «зеленими картками»;
- унеможливити при укладенні договорів міжнародного страхування застосування членами Бюро знижок і непомірних агентських винагород;
- забезпечити фактичне зникнення гарантійних вимог від іноземних партнерів, і в такий спосіб заощадити значні розміри коштів з фонду страхових гарантій МТСБУ;
- сформувати позитивний імідж України як члена міжнародної системи «Зелена картка» та МТСБУ як постійного представника держави в Управлінському комітеті цієї системи.

Література

1. Аналітична записка про результати провадження обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів в першій половині 2012 року / МТСБУ, 2012.

2. Прес-реліз МТСБУ про результати провадження обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів [Текст] / МТСБУ, серп. 2012.

Закон України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (зі змінами і доповненнями)» від 01.07.2004 р. № 1961-IV. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1961-15>

Статтю подано до редакції 12.10.2012 р.

УДК 368.86

Лозневий П.А., здобувач НДФІ
при Міністерстві фінансів України, м. Київ

ШЛЯХИ УСУНЕННЯ ЗАГРОЗ ДЛЯ ДИНАМІКИ РОЗВИТКУ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ АВТОЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

АНОТАЦІЯ. У статті проаналізовано фактори негативного впливу на провадження обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів та обґрунтуванні шляхи їх усунення.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: обов'язкове страхування автоцивільної відповідальності, фінансове забезпечення ризиків, система бонус-малус, агентська винагорода, демпінг, недокапіталізація, гарантійні вимоги, страхове резервування.

АННОТАЦИЯ. В статье проанализированы факторы негативного влияния на осуществление обязательного страхования гражданско-правовой ответственности собственников наземных транспортных средств, а также обоснование путей их устранения.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: обязательное страхование автогражданской ответственности, финансовое обеспечение рисков, система бонус — малус — малус, агентское вознаграждение, демпинг, недокапитализация, гарантийные требования, страховое резервирование.

ANNOTATION. This article describes the factors of negative influence on motor third party liability insurance and the justified ways of their elimination.

KEY WORDS: motor third party liability insurance, financial provision of risks, system bonus-malus, agent's commission, dumping, under capitalization, guarantee calls, insurance reservation.